

16422
DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA

SISTENS

QUAEDAM AD PATHOGE-
NIAM MORBI HEREDITARII
SPECTANTIA

QUAM

CONSENTIENTE AMPLISSIMO MEDICORUM
ORDINE

IN

UNIVERSITATE CAESAREA LITERARUM
DORPATENSI

PRO GRADU

DOCTORIS MEDICINAE

LEGITIME OBTINENDO

H. L. Q. C.

DIE XVII. MENS. DECEMBRIS MDCCCXXI

PUBLICAE DEFENDET

AUCTOR

GUILIELM. CHRISTOPH. HARMSSEN,
CURONUS.

.....
DORPATI LIVONORUM,

EX OFFICINA ACADEMICA J. C. SCHÜNMANNI.

MDCCCXXI.

I m p r i m a t u r

ea quidem conditione, ut, simulac typis excusa fuerit
haec dissertatio, septem exemplaria collegio, cui cen-
sura librorum mandata est, tradantur.

Dorpatī d. 3. Dec. 1821.

Dr. CHR. FR. DEUTSCH,
h. r. Decanus.

Ὅλος ὁ ἄνθρωπος ἐκ γένετῆς νοῦσός ἐστι.

Hipp.

17770

1 464 908 99

§. I.

Veluti homo natus, siue tenera gaudet vitae aetate siue proveciore, ob tot tantosque influxus nocivos, gravioribus modo, modoque levioribus morbis obnoxius est, eamque ob causam eos sibi acquirit, morbi acquisiti audiunt; sic et fetus, in utero adhuc inclusus, aut sui ipsius culpa causisve externis morboris vitisve partium earum, quae ad vitam servandam nutrimentum ei suppeditant, morbis varii generis detineri potest, qui cognati dicuntur; quin imo ex ipso generationis actu quidam nisus a parentibus ad prolem transfertur, ocius serius post partum morbum evolvendi eundem, quo parentes laboraverant, isque audit hereditarius. Tria igitur morborum genera haecce gradationem nobis porrigunt, prout vel ex causis nocivis in hominem natum agentibus, vel ex peculiaribus quibusdam rationibus fetus, vitam uterinam

degentis, vel ex ipso generationis actu originem trahant.

§. 2.

Morbus acquisitus quaque vitae aetate, qualibet cunque anni tempestate et causa hominem supervenire potest, et ipse modo ad longos, modo ad breves spectat. De quibus enim nostra in genere agit pathologia, acquisiti sunt morbi, omnem omnino variam atque multifariam formam indolemque ineuntes. Quilibet ut acquiratur morbus praedispositionem ponit, quae modo major est, modoque minor, vel si nulla adesset, ejusmodi morbus omnino non evolvi posset; haud raro enim homines occurrunt, ad certa contagia penitus non praedisponentes, quare morbos eos sibi acquirere non possunt; alii et iis et aliis quam maxime obnoxii ex insigni eorum praedispositione ocius serius in morbum incidunt, qui tunc acquisitus dicitur; exoritur igitur non solum ex causa qualibet externa, sed etiam ex propria receptivitate interna hominis, earum ex conflictu morbum sibi acquirentis. Quod si vero acquisitus quidam morbus profundiores jam egerit radices in aegroto, isque progenuerit prolem, facillime evadere posset, quod proles eodem laboret morbo, in futurum se evolvendo, nullis tamen causis nocivis in eam agentibus; qua quidem ratione acquisitum morbum hereditarium fieri videremus.

§. 3.

Alia dein res cum cognatis se habet morbis, qui a matre cum fetu communicantur, vel quos fetus sua sponte in utero acquirit; tunc infans cum morbo in lucem editur, antea jam in eo exorto vel vestigia sui ipsius tantummodo manifestante. Mater plerumque morbum in fetum transfert, communicato quodam contagio, uti varioloso, morbilloso etc. *) etiamsi haud raro occurrit, fetum sua sponte in morbum incidere, ut in hydrohachitiidem, hydrocephalum aliaque conformationis vitia. Functio enim praevalens hujusmodi vitae aetatis est vegetativa, quocirca etiam omnia organa, huic functioni inservientia, majore gaudent actione. Fetus quodammodo vitam adinstar plantarum degit, cum universa ejus vis vitalis in materia assumenda et organis conformandis consumatur. Quam etiam ob causam morbi, quibus fetus obnoxius est, ad hanc praesertim functionem praevalentem spectant, dum systema nervosum et irritabile, quorum actio adhuc sopita latet, nullos exhibent morbos.

§. 4.

Quod demum hereditarium spectat morbum.

*) Burserius de Kanilfeld inst. med. pract. Tom. III. pag. 185. Vogel, Handbuch der practif. Arzneiw. Tom. III. pag. 189.

eum ita definimus: esse morbum, qui a parentibus in prolem per generationem transfertur, eaque in lucem edita, absque sensibili labe manifesta functionum laesione in corpore persistit, donec stato vitae tempore, vix ac ne vix quidem causis occasionalibus expergefactus, sponte sua ex dispositione quadam insita erumpit et ea quidem vitae aetate in liberis manifestatur, quae parentes pessumdederit. Quilibet igitur morbus vere hereditarius jam in parentum alterutro adfuerit et per ipsam generationem proli tradatur, necesse est. Morbus autem, quo parentes laboraverint, exoritur oportet, si fetui sub generationis actus nisus dispositionem parentum morbosam in semet ipso evolvendi, traderetur. Totam scilicet corporis parentum staturam, licet morbosam, liber luit, qui non solum eorum roboris vel debilitatis, nec non erethismi vel torpiditatis, particeps fit, verum etiam omnem in morbos proclivitatem, qui modo in toto organismo, modoque in singulis organis sita est, intra se recipit. Sic pater vel philiisi vel haemorrhoidibus laborans, habitum suum morbosum in liberum transfert, isque aequae ac pater pectore plano, pulmones adeo comprimentie, ut sese evolvere nequeant, vel torpido venae portarum statu ocius serius laborare incipit. Sufficit igitur morbum definire, eum propagatione exoriri sub ipso generationis actu, neque, nobis quidem consentibus, requiri, ut addamus cum ill. Spre-

gelio 1) et actu nutritionis fetus; nam si jam generationis actu germen morbosum in eo exortum esset, nequaquam requireretur, ut fetus sibi rursus id nutritione vindicaret; actu enim nutritionis morbus tantummodo connatus exoriri potest, qui ex solo fonte materno originem trahit, cum ille hereditarius et patris et matris fonte profluat. Quocirca morbus hereditarius prima jam fetus exorti aetate determinatus est, i. e. ei statim jam cum sui ipsius formatione in utero materno nisus inest, dispositionem evolvendi, in ipsum morbum stato tempore abituram,

§. 5.

Nihil autem secius nonnulli medici, imprimis cel. viri Louis 2) et Medicus 3) quorumcunque morborum hereditatem, omnium antiquiorum et recentiorum medicorum experientia comprobata, penitus denegabant. Cel. quoque Nicolai 4) morbos qui dicuntur

1) Instit. pathol. §. 42. pag. 78.

2) Ant. Louis diss. sur les malad. heredit. à Paris 1759.

3) Casp. Medicus, Sammlung von Beobachtungen aus der Arzneiwissenschaft. II. Bd. S. 144. Zürich 1764.

4) Nicolai, Pathologie oder Wissenschaft von Krankheiten. 3. Bd. S. 523.

hereditarios, qui cum parentibus liberos infestant, potius a simili vitae ratione, vel morbo contagio communicato e. g. phthisico derivandas esse existimat. Horum vero argumenta a priore, ut dicunt, deducta, in meris conjecturis innituntur 1) atque quod jam ill. Frank 2) satis superque demonstraverit, adeo vilipendenda et minoris momenti sunt, ut nemini de veritate eorum persuaderi possit. Quam ab rem etiam haec saepissime jam pertractata atque refutata, denuo examini accuratiori subicere in animo non est. Morbos enim hereditarios re vera existere, sufficientibus probatur argumentis, haud flocci pendendis; utpote quos et experientia et ratio, summi medicorum duces, ubivis gentium occurrere, probant. Quod quidem ad corporis ipsiusque animi indolem et facultatem attinet, proles omnem generantium typum exprimit, neque igitur externam eorum solummodo formam, verum etiam internarum partium similitudinem refert. Dehinc igitur si qua parentibus inhaeret labes morbosa, eaque eorum constitutioni intimius adnectitur, haec nimirum cum prole non potest non communicari.

1) Brandis Pathologic. 2. Aufl. Kopenhagen 1815. S. 26.

2) J. V. Frank, System einer medicin. Polizei. 1. Bd. Mannheim 1784. S. 316 ff.

§ 6.

Ne fusius disseramus de veterum medicorum observationibus, hereditarios morbos spectantibus, nonnullos recentiorum in medium proferre liceat; etenimvero jam Hippocrates 1) „ex calvis, inquit, calvi gignuntur, ex caesiis caesii, et ex distortis ut plurimum distorti, eademque in caeteris formis valet ratio.“ Huc praepriis cel. Stahlii 2) argumenta spectant, quae docent, eum nunquam calculosum vidisse, cujus non item parentum alteruter, sive calculo, sive arthritide laboraverit. Cel. porro Tissot 3) refert, se a decimo. quinto filio cujusdam patris in consilium vocatum fuisse, cujus nimirum quatuordecim fratres et sorores jam inter decimum quartum et decimum octavum aetatis annum omnes eadem, qua pater, phthisi jam diem subierant supremum. Cel. Cullen 4) denique omnes cujusdam familiae consanguineos ad apoplexiam ita proclives fuisse memorat, ut horum quisque septima vertebra colli careret. Quid?

1) Hippocrates, de aëre, aquis et locis, in ejusd. operib. edit. Foës. Sect. III. pag. 72.

2) Stahl, diss. sist. pathol. nov. calc. ren. 1698. pag. 6.

3) Tissot, sämtliche Schriften. 5 Bde. Leipz. 1782. S. 31.

4) Cullen, practice of physic. Vol. III. §. 1107.—Sprengel Patholog. 1. Bd. pag. 53.

quod illustrissimi viri Boërhaave, F. Hoffmann, Sydenham, Gaubius nec non P. Frank, insignia temporis, quo vixerunt, ornamenta, pluribus majorisque momenti observationibus satis superque probaverunt, ita ut haec res nunc quidem extra omnem dubitationis aleam posita sit, ad quorum igitur scripta 1) legenda lectores benevolos enixe delegamus.

§. 7.

Quomodo vero, qua quidem ratione et via morbus exoritur hereditarius? Haec est quaestio, difficillima solutu, vix intellectu; quae scilicet ut rite solvatur, nec non penitus intelligatur, nobis generationis actus pateat necesse esset. Qui vero cum nos lateat, neque unquam ex toto a nobis perspicui possit, nulla fere prorsus spes adesset, quod mysteria prolis humanae generandae relevare atque dilucidare possemus. Quocirca nobis hucusque sufficiat, conjecturas vel hypotheses in medium proferre, ut tantummodo conemur, non rite ex-

1) Boerhaave, praelect. in prop. inst. rei med.

Fr. Hoffmann, resp. Bornemann, diss. de affect. heredit. 1699.

Sydenham, oper. med. Genév. 1769.

H. D. Gaubii, inst. pathol. Lips. 1771.

J. P. Frank, loc. cit.

plicanda, quantum fieri posset, explicare. Veteres autem opiniones hanc rem spectantes adeo futes sunt, ut de iis hic locorum vix sermo esse possit. Illi enim opinioni 1) nullo modo consentire possumus, quae morbos hereditarios a vitiosa affectione materiae productricis deriver, quae singulis corporis partibus insita, proprio in unaquaque modo efformetur et evolvetur ita, ut id, quod ejusdem materiae in singulis partibus supersit, ad semen perficiendum impendatur. Jam vero parte ipsa vitiose affecta fieri non posse, quin etiam materia productrix inde ad semen delata, cum ipsa vitii ejusdem particeps evadat, analogi vitii seminum in prole quoque progeneranda exhibeat. Quam opinionem vanam esse, Hallerus 2) gravissimis docet argumentis. Sunt deinde, qui materias morbosas volatiles ac irritantes 3) semini inhaerere, et quibusdam in partibus certam dispositionem morbosam provocare, dicant. Existimant igitur, hereditarios morbos cum contagiosis esse comparandos, tanquam quasi elemento quodam aut particulis humorum depravatorum propagentur. Cui sententiae tot obstant ob autoribus prolata, argumenta eaque firmissima, ut ei

1) Buffon, allg. Historie der Natur. 2. Theil. 2. Bd.

2) Haller. elem. phys. Tom. VIII. pag. 129.

3) Rougemont, Abhandl. über d. erth. Krankheiten. Uebers. von Wegler. Frankf. a. M. 1794. S. 14.

nullo pacto assentire possimus. Ex plurimis e contrario tantorum virorum experimentis 1) sat luculenter patet, nec seminis paterni tantillum in ovarium matrum pervenire, aut excepta seminali, quae unica est pars paterna foecundatrix, qua materni ovarii particula vivificatur pronaque redditur, in proprium organismum intra se conclusum transeundi, atque embryonem standi, qui etiamsi in utero inclusus, tamen nullum cum matre commercium exhibet directum, nisi per medios humores secretos, qui utramque placentae partem intercedunt 2). Cumque igitur nullus humor, neque ipsum semen paternum maternum aggrediatur ovarium, statuere neutiquam licet, quod via hacce directa virus quoddam proprium, 3) quod auctores volebant, illud accedat, quasi fons ac origo morborum hereditariorum. Ne pluribus hanc oppugnamus sententiam, duplici quidem ex ratione hocce fieri non potest, primum quod, ut jam antea, ex experimentis edocti, attulimus, nullus humor ejusdem a patre in ovarium transeat, atque dein, quod si statueretur talis humoris transgressi admissio, nullo prorsus modo explicandum esset, qua ratione humor isto, qui igitur he-

1) Sprengel, inst. physiol. pars II. pag. 566.
 Meil's Archiv. für Physiol. III. Bd. C. 54.

2) Sprengel, l. c. pag. 79.

3) Diction. des scienc. mod. pag. 61. Tom. 21.

reditarium morbum a patre in prolem transfereat, in ea per adeo longum vitae tempus sopitus remaneret? Absona enim haecce explicatio morbi hereditarii esset ex transitu cujusvis humoris elementi, quod per plures annos sepultum jaceret, propterea quod vita versatur in perpetua commutatione omnium corporis humani humorum. Quod si talis igitur humor re vera transiverit, serius ocius a fetali jam corpore, ne de infanti loquar, commutandus esset ac renovandus, quoniam in novis semper discernendis atque veteribus excernendis humoribus vita innititur. Quocirca morbus, quem proles cum parentibus hereditat, nequaquam ex propria humorum depravatione repetendus, neque in universum haec explicationis ratio adeo materialis sumenda, cum ipse nimirum generationis processus dynamicus sit, neutiquam autem materialiter explicandus.

§. 3.

Nihil igitur esset, nisi hypotheses hypothesibus addere, si ejusmodi denuo incidere conaremur, quare nil superest, nisi experientiam indeque deducta argumenta duces agnoscere. Ipsa igitur generationis mysteria perscrutari a nostro consilio alienum esse existimamus. Utrum enim germina praeformata, vel ovario muliebri vel semini virili insint, nec ne, utrum fetus

et muliebris virilisque seminis commixtione originem ducat; hoc vel materia ipsa vel sola insita vi fecundet, utrum mulier verum semen secernat et sic porro, haecce et alia ejusmodi inquirere omittimus. Primum vero exponendum esset, cur ipsam generationem morborum hereditariorum fontem habeamus. Fetus mutuo utriusque sexus commercio provocari, et omnium, quae in parentibus sunt, qualitatum participem fieri videmus. Hac de re commercium istud, quod novae prolis generationem spectat, non sine jure causam esse censemus, unde proles non modo existat, sed etiam conditionem suam accipiat. Ipsa generatio secundo coitu conficitur. Fetus vel patri vel matri vel utrique similis evolvitur, quamquam post coitum ne minima quidem patris societate contingitur; mater autem modo procreatum fetus per longum tempus in se retinet, totumque ei orbem usque ad partum assignat. Itaque et matrem sub ipsa generatione suum conferre censemus, et id quidem alia prorsus ratione ac graviditatis tempore, quo non generat, sed generatum tantum retinet, alit, ejusque spontaneum incrementum adjuvat. Distingendum igitur est inter generationem et graviditatem, quarum haec soli matri committitur, illa vero ab utroque parente simul perficitur. Generatio autem omnium internarum evolutionum, quas fetus et homo jam natus ex vi ipsi insita, tanquam interno totius vitae fonte, subit, causa est, quippe quae vis non nisi

per generationem inseratur formando animanti 1). Hanc vero vim ita agentem cernimus, ut generatus generationibus simillimus efformetur. Est scilicet ille visus formativus, cui agenti et indoles et forma, ad quas materiem animalem colligat, elaboret, efformet, propriis facultatibus instruat, jam praestabilitae esse videntur, ita ut earum exemplar ubique et quam accuratissime assequi studeat. Quae igitur in parentibus est corporis animique constitutio et indoles, eae typum, ad quem proles evolvitur, suppeditant. Idem typus quovis aetatis tempore praesto est, ubique cernitur, et non nisi ipsius vitae exitu discedit. Quo fit, ut qui ad hujus quasi ducis exemplum progeniti sunt, simili parentum aetate, eodem modo constituti evadant. Proliis formatio et evolutio typum sequitur, parentum constitutioni respondentem, atque cum ex parentibus, tanquam ex primitivis fontibus, hic typus originem ducat, plane similis est ejus, qui in parentibus expressus fuit. Inde elucet, universam parentum vitam atque omnia, quae eo pertinent, in liberis et posteris iterum repeti. Hinc si qua existit in parentum constitutione nota peculiaris, eadem proli imprimitur, et quemadmodum proles externa et interna corporis

1) Lucá, Gründr. der Entwicklungsgech. des menschl. Körpers. Marb. 1859. S. 28.

conformatione, toto habitu, ingenii temperamento, caractere psychico, maxime ad parentum similitudinem accedit, ita quoque eandem ad morbos dispositionem ab iis accipit. Eodem modo varietates hominum, familiarum proprietates, integrarum gentium discrimina, adeoque constitutio, quae a natura decessit, per longam generationum seriem a generantibus ad generatos transeunt, et in qualibet eodem modo apparent.

§. 9.

Proles parentibus quavis aetate respondet, quavis talem se offert, quales parentes eodem aetatis tempore fuere. Hoc non minus de naturalibus evolutionibus valet, quam de iis, quae praeter naturam fiunt. Ita e. g. admonente Stahl¹⁾ in filiabus, quoad incipientem et desinentem fluxum menstruum, quoad lochiorum secretionem, lactationem etc. eadem est regula, ac in matribus fuerat. Pari quoque modo dispositio ad morbos hereditaria per proprium evolutionis modum ²⁾ communicatur, quo ista organisationis vel

¹⁾ Stahl, diss. de hered. disp. ad var. aff. Hal. 1706.

²⁾ Reil, Entw. einer allg. Pathol. 3. Bd. S. 79.

virium propria constitutio, quae hominem ad istum morbum disponit, certo quodam tempore evolvitur. Sicuti definito tempore testiculi, dum fetus utero materno inclusus est, in scrotum descendunt, dentes temporarii quinto mense, constantes septimo anno post partum erumpunt, barba et pili partes genitales obtegentes, pubere demum aetate efflorescunt, ossium epiphyses cum illorum corporibus certa aetate concrescunt, totum hominis incrementum vigesimo quinto anno absolvitur etc., ita etiam praeternaturales istae evolutiones, quae hereditarias ad morbos dispositiones constituunt, non nisi aetate congrua perficiuntur. Ita prolem phthisicis parentibus progenitam, optime saepe constituto pectore, pueritiam transigentem et habitum phthisicum non nisi pubertatis tempore sese evolventem videmus ¹⁾. Quam rem si accuratius consideraverimus, nobis omnino pateret, minime ipsam dispositionem, tanquam certum quendam et constitutionis et virium modum hereditariam esse, sed nil nisi proprium evolutionis modum a parentibus cum liberis communicari, quo fiat, ut horum organa et vires stato quodam tempore ad parentum simulacra conformentur ²⁾.

¹⁾ Senke, über die Entw. und Entwicklungs-Krankh. des menschl. Körpers. Nürnberg. 1814. S. 175.

²⁾ Reil l. c. Tom. II. pag. 79 seqq. — Brandis l. c. pag. 44.

§. 10.

Si varias hominis evolutiones paulo diligentius intue-
mur, alia aetate alium eum esse statuendum videtur. Aliam
enim habet organisationem, aliam receptivitatem, qua
externis rebus patet, aliam organorum inter se rela-
tionem et sympathiam 1), aliam exinde ad morbos dis-
positionem, quae, corporis constitutione mutata, ipsa
mutatur. Haec autem cum continuo mutetur, simul
dispositionem in morbos aliam fieri oportet. Cui ex
hereditate aliqua in morbos inhaeret proclivitas, is vi-
tam degens, certam morborum seriem evolvit, qui in-
star naturalium evolutionum et eodem legitimo modo
e vitae penetralibus prorumpunt, neque, utpote in cor-
poris individui naturam recepti, minus quam istae
naturales sunt. Omnes organismi evolutiones certo
aetatis tempore incipiunt, quod quidem et in illis oc-
currit, quae morborum sunt causae. Quare hi eo-
démum tempore erumpunt, quo organa per naturalem
evolutionem ad certum quendam et elaborationis et
actionis gradum pervenerint 2). Neque desunt, qui
existiment, quasdam corporis partes a natura ita con-
stitutatas esse, ut non nisi per certum temporis spatium
muneribus suis fungendis idoneae videantur, quo prae-

1) Reil l. c. Tom. II. pag. 236.

2) Dict. des scienc. medic.

terlapso, in statum morbosum incidant, et ipsam mor-
tem provocent. Huc e. g. scirrhus hepatis, quem
Boerhaave hereditarium esse observavit, atque pulmo-
num phthisis pertinere videntur 2).

§. 11.

Nunc quidem superest, ut ad ipsam interpretati-
onem hereditariae, quam dicunt dispositionis
transeamus. Ea scilicet status est organismi humani,
quo ex peculiari receptivitate ansam praebeat certae cui-
dam aegritudini evolvendae, quae in eadem vitae ae-
tate intrat, qua parentes trucidaverit. Sita autem est
in peculiari quadam vel virium vel structurae vel utrius-
que ratione a norma aberrante, quam quidem in quolibet
habitu, quem dicunt, hereditario observare licet.
Abnormis structura manifeste in habitu phthisico cer-
nitur, abnormis virium modus in aucta ista, quae di-
citur nervorum receptivitate, qua qui praediti sunt,
in nervorum morbos incidant. Qui vero habitus eo
praecipue tempore in conspectum venit, quo certa vi-
tae periodus, dispositionem hereditariam penitus ego-
lutura, intret. Ipsa nimirum dispositio non qualihet

2) Rougemont, Abhandlung über die erbli.
Frankh. Ueberf. Frankf. a. M. 1794. S. 154.

vitae periodo existit; latet enim nullo damno stipata in latebris, donec ab evolutionis periodo excitata in morbum progerminet. Veluti enim proles a parentibus non ipsam dispositionem, morbum evolvendi accipit, sed tantummodo prona redditur, in certam directionem dispositionem morbosam evolvendi, quam ocius serius morbus ipse concomitat; sic etiam ea nihilominus ad certam vitae aetatem deducta, deleri potest, altera praesertim aetatis periodo superveniente, quae alius cujusvis systematis praedominia excollat, utpote ei omnino contrario, qua quidem re impeditur, quominus dispositio nec amplius evolvi, nec ulterius existere possit. Nunquam igitur ea quolibet vitae tempore dominat, quocirca ejus existentia determinatam durationem habere solet, nec eam ex ipso generationis actu in prole praesto haberemus, cum scilicet in recens nato directio tantummodo insit, seu natus certus, ex jure hereditario dispositionem evolvendi, quodsi ea nimirum organa, quae occupat, ad certum elaborationis gradum pervenerint. Saepenumero etiam desinere, quin evanescere potest, cum imminuta sit eorum organorum activitas, ejusque decrementum intraverit 1). Neminem quare fugit, hominem labe hereditaria, e. g. phthisica detentum, aetate triginta an-

1) Diction. des scienc. med. pag. 70. Tom. 21.

norum peracta, nequaquam in phthisin pulmonum incidere posse. Varias igitur vitae aetates variam manifestant dispositionem hereditariam. Memoratu dignum est, eos potissimum morbos hereditarios evadere, qui in certa quadam vitae aetate observari solent, quique cum hac corporis evolutione conjuncti sunt, propterea quod morbi, aetati aegrotantis respondentes, quam maxime intimum nexum ineunt cum ejus constitutione, atque praesertim de dispositione quadam primitiva pendent. Quam ob causam cell. Stahl 1) maximo quidem jure asserit: „*si parentes aliqua aetate morbum, illi aetati congruum, insigniter tollerunt, et illo maxime tempore infantem genuerunt, infans ille, quando illi aetati pariter adpropinquare ipsi contingit, affectui illi eidem familiaris atque certius expositus observetur.*“ Aliquo haec quidem ejus dispositionis hereditariae indoles est.

§. II

In infantibus, in quibus systema lymphaticum et nervosum praevalente activitate dominat, in quibus ejus maxima excellit receptivitate erga contagia, imprimis scrofulas, rhachitidem, pluresque nervorum affectiones,

1) Stahl, diss. citat. pag. 29.

epilepsiam praesertim, choream St. Viti cum convulsionibus multifariis, nec non exanthemata varii generis praeprimis dominantia cernimus. Partim etiam haecce frequentia nervorum affectionum a debilitate infantilis organismi, nec non ab exigua musculosi systematis evolutione pendet. Nunc quidem infans sensim sensimque pubertatem aggreditur; scrofulae evanescere incipiunt, una cum epilepsia morbisque cutaneis; antea cerebrum ob ejus evolutionem, tunc temporis locum habentem, plus minusve morbis praesertim acutis detinebatur; jam turgescencia vitalis haud adeo cerebrum versus tendit, quod fere jam efformatum conspiciamus majoreque evolutionis gradu insigne; sed nunc in pubertatis periodo omnia pectus versus partesque genitales turgescunt. Vox efformatur, pulmones excitati sese evolvere student; appetentia coeundi mox simul intrat, atque ocius serius evoluitur. Nunc quidem systema arteriosum praeprimis praedominat; morbi quocirca potissimum inflammatorii invadunt eos, ad juvenes spectantes, atque haemorrhagiae intrant; pulmones novam omnino actionem acquirere solent, quare ea vivacior sit, eoque pronius in inflammationes. Hac de re in ista praesertim aetate morbi hereditarii, phthisis nimirum pulmonum atque haemoptysis intrare solent. In juvene virili jam systema cerebrale praevalet, ejusque haud infrequentes occurrunt morbi, in hacce vitae periodo apparentes, quo simul cum systemate genitali

connectantur, praesertim morbi mentis, mania, melancholia, hypochondria, in virginibus catalepsia, hysteria, somnambulismus, alique; universim autem haecce evolutivis periodus, si impeditur, quam maxime paradoxos morbos excitat systemati nervoso, quas praesertim in puellis animadvertere licet, in cachecticis, chloroticis aliisque. Sed sufficiat, ut brevi dicam, plures in vita humana evolvenda periodos animadverti, quibus proprii sunt certi morbi, qui sponte sua saepius in iis exoriuntur, vel in insidiis hereditariis latent, atque nunc repenter prorumpunt, data evolutionis causa excitante. Hinc si scrofulae vel rhachitis, phthisis pulmonum vel haemoptysis, hypochondria vel arthritis, hereditate a parentibus ad progeniem translatae sunt, in infantili aetate atque puerili scrofulas et rhachitidem, in juvenili phthisin pulmonum et haemoptysin, in virili detum hypochondriam et arthritidem sese evolventes animadverteremus. Quodcirca dispositio hujus modi hereditaria modo longius, modo brevius tempus in corpore sepulta quasi lateret, donec ab evolutivis periodo expergefata praesentiam manifestet, nec ab evolutione, ea fortiore, extirpetur atque delectatur.

. §, 15.

Dispositio igitur haecce hereditaria corpori adeo congrua est, adeoque spectat ad id, ut quasi ejus ip-

sius pars sit atque penitus pertineat. Veluti enim sanum corpus ex generatione originem trahit, sic et morbosum. Et bona et mala valetudo adeo intime ei inhaeret atque connectitur, ut utraque per evolutionis tantummodo processum sese rite manifestare possit. Rerum natura corpori humano leges imponit, secundum quas omnes ejus evolutiones fierent; sic iisdem etiam dispositiones evolvendae hereditariae obtemperant. Quae quidem ut plurimum extrorsum palam fiunt eo tempore, quo quaedam evolutio corporis vel singulorum tantum organorum et systematum intrat, quo vel aetas infantilis in pueritiam, vel puerilis in juvenilem, vel haec in virilem transeat; hic enim transitus magna incitatione actioneque aut omnium aut singularum saltem partium stipatus est. Si hoc igitur organon vel systema, in quo dispositio hereditaria latet, potissimum evolvitur atque explicatur ad majorem functionum et actionum ambitum, id potissimum dispositionem germinem sopientem evolvat ac manifestet necesse est. Quapropter dispositio hereditaria ad haemoptysin et phthisin, tunc quidem evolvitur temporis, cum arteriosum systema et vasa praesertim pulmonalia summum gradum energiae attigerint, atque irritabilitas in iis ob naturalem metamorphosin quam maxime aucta sit. Quod quidem etiam de dispositione ad haemorrhoides locum habet, in ipsa vita provecta, quae dominio systematis venosi prae arterioso excellit,

in qua nimirum actio praevalens systematis venae portarum omnium maxime insignis est. Quare dispositio adeo cum corpore connectitur, ut ejus quasi peculiaritatem spectet, eamque constituendo operam navet. Quam etiam ob causam dispositio ipsa nequaquam artis medicae ope tolli potest. Vel ipsa quidem dispositio cum alia deinceps vitae periodo evanescit, sic dispositio scrofulosa in aetate ut plurimum juvenili, dispositio phthisica in aetate virili et sic porro, Cum enim aliae aetatis periodus intraverit, aliud etiam systema vel organon evolvitur atque dominium sibi vindicat, quare alia omnia vel plura saltem systemata et organa ei quasi subordinata nunc quidem cernuntur, dispositio igitur, in alterove sita, non potest non extinguui, cum organon, quo sedem occupaverat, adeo subordinatum evadat, ut quasi in recessum coarceatur; sphaeram enim, quam tota vis evolutionis sequitur, in alio scilicet organo vel systemate dominantem cernimus,

§. 14.

Nemo enim esset qui negaret dispositionem scrofulosam, in lymphatico praesertim systemate positam, penitus tolli posse evolutione systematis sanguiferi, sub ipsa pubertatis periodo, nec ullis quidem remediis adhibitis, eicuti et chlorotica dispositio, a matre ad fi-

litas hereditate transgressa, non potest non tolli, si systema generationis adeo evolvatur, ut prae aliis in corpore dominet. Neque exempla deessent hereditariae dispositionis evanescentis unius ejusdemque systematis, quod quidem variam omninoque contrariam evolutionis directionem inierat. Phthisica nimirum dispositio vel haemoptoica in ipsa pubertatis evolutione tolleretur, si systematis sanguiferi dominium non potius in arteriis, quam in venis patefieret; tunc quidem temporis sanguis arteriosus nequaquam ad pulmones turgesceret, sed potius venosus ad venam portarum concentraretur, nec non ex eo fons morborum catervae repetendus esset, quos imprimis haemorrhoides spectarent, quae derivationem quasi sanguinis a pulmonibus exhiberent. Quapropter hoc etiam comprobatum habemus, dispositionem hereditariam novo quadam in corpore morbo exorto tolli, quin imo penitus exstingui posse, sicuti in quotidiana fere experientia conspiciamus, morbum morbo tolli, vel si mavis, minorem organi cujusvis irritationem a recens exorta majoris momenti irritatione alius organi superari, quare igitur illius dominium morbosum desistit, quum hujus incipiat. Nova igitur corporis evolutio, dummodo rite

1) Jqs. Frank, prax. med. univ. praec. pars I. Vol. I. Pag. 44.

recteque intret, omnem omnino dispositionem hereditariam, si ea scilicet in alio organo sita est, tollere, eamque sperare potest; si contra illa imperfecta sit, atque haud normales evolutionis leges sequatur, tunc a dispositione hereditaria quasi superatur, ita ut ea quoque in seriore evolutionis periodum transgrediat. Quaeque igitur periodus evolutionis seu corporis metamorphoseos omnem nimirum organismum commutat, novamque corporis constitutionem ponit, vel vim omnem atque materiam in novas pervertit. Si vero nisus formativus in primitive vigorosa constitutione maxime actione excelluerit, omnes nimirum affectiones seu dispositiones morbosae ei cedant necesse est, quae in priore aetate corpus vexaverint. Cum tamen nisui formativo vis tanta non insit, ut proprios morbos antecedentium periodorum exstinguat, itque in sequentibus adhucdum perseverent, non potest non fieri, quin corporis peculiaritati, nec hereditariae solummodo dispositioni ansam sese evolvendis praebeat, verum etiam vita summis aegritudinibus vexata, ocius serius morti succumbat.

§. 14.

Si autem in ea vitae periodo, quae evolvendae dispositioni hereditariae congrua est, haecce ex toto evoluta sit, morbus ipse ad quem organismus ex heredi-

tario jure disponit, subveniat et palam fiat, necesse est. Sed iste nihilominus haud prius evolvi solet, quam si ipsa dispositio summum evolutionis fastigium attigerit. Quam diu enim ea vix ac ne vix quidem manifestetur, vel sub ipso exordio sensim sensimque se evolvendo studeat, nulla signa vitam ipsam infestantia occurrunt, licet quaedam minoris momenti hominem antea sanum valetudinarium reddere conentur; quocirca ea ipsa haud prius morbus appellanda est, quam si jam totum organismum vel primaria saltem systemata in consensum traxerit. Etenimvero si dispositio normali evolutionis decursu gaudet, morbus ocius serius exoritur necesse est, propterea quod morbosa evolutionis directio, quae morbum patefacere studet, omnem diversarum partium et organorum consensum turbat, ita ut omnes omnino functiones, ad vitam servandam necessariae, plus minusve a via normali deflectantur. Hac de re organismus nimirum neque ad externas res rite recteque reagere, neque opportunitatem, ab interna causa exortam, oppugnare vel suppressere potest, ac idcirco sensim sensimque influxibus externis succumbit, atque morbus, ut evolvatur, confirmatur et adjuvatur. Si contra turbatio corporis ex dispositione hereditaria adeo parva esset, ut unum alterumve tantummodo organon vixdum laederet, morbus ipse neque valdopere destructionem quandam localem provocaret, neque ex toto universalem. quandam affectionem graviolem excitaret.

ret. Quod quidem multo facilius occurreret, si istud organon ad morbum disponens, minoris esset momenti, ad vitam ipsam sustentandam, vel ad functiones rite absolvendas, e quarum nempe turbatione ea ipsa turbaretur. Cum autem hocce organon in ipsa evolutionis periodo, qua potissimum vigore et actione excellat, morbo hereditario corripiatur, neminem fugit, eum statim majore impetu evoluturum esse, quam si organon illud actione gauderet subordinata. Tunc morbus potius in menses, imo in annos latere posset, et corpus hucusque sopientem morbum aleret, donec ipsum functione quaelibet praevalente excelleret, eoque ipso ansam porrigeret, morbo amplius sese evoluturo. Quaelibet enim actio organi advena et aucta proprio stipatur turgore vel conamine omnium explicandorum phaenomenorum, in eo sopientium. Sic etiam perversa intret necesse est functio, vel alienatio et aberratio functionis ejusdem organi, quod ad praestabilitam suam aliamve functionem morbosam praedisponeret. Vel unum organon laeditur, idque praevalens alia in consensum trahit, vel totus organismus aegrescit ex sola virium turbatione, quam locales aliae affectiones sequuntur. Cum illo scilicet morbo exorto citius et magnum quidem damnum vitae exorditur, quod quidem ipso morbo hereditario ex vi sensifera laesa originem trahente, tunc demum intret necesse est, si penitorem intimamque ejus systematis nervosi fabricam afficeret,

Nonnullis autem signis morboris vixdum exortis, alia sensim sequuntur, quae totum organismum corripiant, morbumque ex toto extruere studeant. Is vero exortus totius organismi sympathiam secum trahit, atque modo in systema vasculosum, modo in systema nervosum modoque in aliud majorem exhibet imperum, quo idoneus esse desinet organismus, externis influxibus resistendi iisque succumbere oportet.

§. 15.

Externi igitur influxus, nocivi ipsi ad morbum evolendum haudquaquam requiruntur; sunt ii tantummodo malae notae et hae ex ratione respiciendi, quoniam organismum detinent et impediunt, quo minus is, cui iis resistendum est, morbum ipsum amplius evolendum oppugnare posset. Quare nullam nos quidem differentiam statueremus inter dispositionem hereditariam, quae ex proprio fonte et propria vi morbum excitet, et illam, quae externis influxibus nocivis indigeat, ut in morbum transeat 1). Quod quidem nequiquam requiritur; pertinet enim ad hereditariam

dispositionem, quod ea sese evolutura definito tempore sua sponte morbum excitet, nullis adjuncta influxibus externis. Est scilicet organismo inde ab actu generationis insita haecce directio, vel nisus hic, ex propriis conaminibus, utut morboris, morbum progerminandi. Is enim organis, quibus dispositio ejusmodi inhaeret, ea quasi normalis atque legitima exhibetur, quae ad modum aliarum proprietatum corporis individui cum ejus ipsius evolutione evolvitur. Veluti enim pulmones vel encephali functio evolutionis legem sequuntur, utpote illam normalem dictam; sic etiam ipsa eadem organa in sese evolendis directionem quandam, licet morbosam, iis autem ex hereditario jure impositam ineunt, qua eas proprietates, sive morbosae sint, sive sanae, provocent, quae ad certum evolutionis gradum advectae, morbum ipsum palam faciunt. Inhaeret igitur constitutioni ipsi haecce proclivitas in morbum transeundi, nec unquam ad eum provocandum, omnibus scilicet rite perpensis, influxus nocivi externi requirerentur. Similis enim evolutio in stirpe avorum et proavorum similem excitat in ejus posteritate. Sicuti enim:

Fortes creantur fortibus; et bonis

Est in juvenis, est in equis patrum

Virtus, nec imbellem feroces

Progenerant aquilae columbam.

Horat.

1) Jos. Adams, diss. on the hereditary peculiarities of human constitution. London 1814. Uebers. in d. neuern Samml. auserles. Abhandl. 2. Bd. S. 597.

Hac de re similis corporis constitutio sui similem gignit atque in ipso corpore situs est nisus, omnia, quae ex hereditate acceperat, evolvenda sponte sua evolvendi. Nocivi autem influxus externi tantummodo valerent, organismum ipsum labe morbosa detentum, graviori aegritudine vincere atque occupare, qua eo citius ruinam sibi pararet, quam cum ipsa vita exorta in se aluerat.

§. 16.

Jam antea diximus, morbum hereditarium intime cum organismo cohaerere, eique quam maxime junctum esse. Constat enim, organismum inde a primo exordio ad supremum usque aetatis diem plures evolutiones percurrere, ex lege quadam seu typo ei imposito, secundum quem omnes functiones omnium systematum variam prae se ferunt indolem, vel statum varium minoris majorisve evolvendi rationis. Corporis scilicet evolutio successive semper et certos per gradus sensim sensimque procedit, ita ut variis vitae periodis aliud semper systema principatum teneat, sed pedetentim rursus evanescat vel recedat, alique denuo systemati locum tradat. Corpus, quocirca in organis non simul eodemque tempore vivit, sed successive; alia systemata in infante, alia in juvene, alia demum in viro summo evolutionis fastigio vel florescentiae statu gaudent. Sic etiam morbum hereditarium in variis evolutionis periodis exorientem conspiciamus, morbum sci-

licet majoris minorisve momenti, quoad magis minusve graviora, quae affligit, organa. Quapropter morbum vixdum hominem infestantem animadvertimus, si organon praecipue, quod occupat, subordinatum esset, eumque idcirco vix morbis insereremus, vel relativum tantummodo morbum haberemus. Nam quo minoris esset momenti organon, ab eo affectum, vel quo minor ambitus ejus reactionis, eo magis eos ad morbos revocandus, qui relativi dicuntur. Ii scilicet neque organismum universum cruciant vel infestant, neque singula organa adeo laedunt, ut dehinc morbosa quaedam reactio in totum organismum exoritur. Differunt vero a morbo absoluto eo, quod is, licet antea ex parte, ocus serius tamen totum infestet organismum, eumque sibi suo dominio subjugit, quo vita ipsa periclitatur. Morbus porro hereditarius nil esset nisi evolutio corporis ipsius ad certam directionem, quae ut, ei legitima intret necesse est; sed talis evolutio, quae variam sibi periodum secundum ejus ipsius variam indolem vindicat, tunc tantummodo absolutum prae se fert morbum, si totus organismus ejus directioni morbosae resistere nequit. Hoc vero tempore normalis evolutio aliam init abnormem, morbo absoluto evolvendo faventem. Morbus etiam hereditarius, normali evolutione in abnormem non transiente, adeo longum per tempus latere, sopire, quin in stirpe quadam omnino non intrare potest, cum in

posteriore denuo, vi saepius fortiore, intret; organis mus relativo morbo occupatur, qui ceteris paribus nullum damnum affert, si organa potissimum ab eo affecta non ejusmodi sunt, quae dominium servant, vel si periodus, morbo in aegritudinem transeunti favens, adeo brevis esset, ut nulla ansa porrigeretur, ei se rite evolvendae.

§. 17.

Si igitur in organo quodam, labe hereditaria de- tento, morbus existat, neque is ullos excitet cruciatus ipse re vera morbis inserendus non esset, vel si ma- vis eum morbum appellare, morbus tñi sit relativus. Licet enim morbus hereditarius adsit, is tamen nullo stipatus est damno, quoniam alia systemata praevalentia, cum affecto scilicet artus vinculis conjuncta, germen morbosum sopiens nullo modo extus sese manifestare si- nant; ipseque morbus, ab individuo corpore adeo per- fertur, idque adeo bona gaudet valetudine, ut eum, nisi relativum, vixdum morbum appellare posses. Si vero ipse nihilominus in absolutum morbum transierit, qui aegro intimam organorum fabricam laederet, requi- reretur, ut dominium suum illa systemata amitterent, idque, quod ex jure hereditario afficitur, organon, principatum suscipiat. Quod si non occurreret, mor- bus ipse relativus manere pergeret, ipseque organismus nec minima quidem valetudine turbaretur. Veluti au- tem nemo esset, qui evolutionem quamlibet corporis

morbum absolutum haberet, sic etiam morbus heredi- tarius, qui ejusmodi corporis evolutionem sistit, non absolutus, sed relativus tantummodo nominandus mor- bus, qui tandem ex graviore corporis evolutione in- manifestum morbum externum transit. Si enim nullus esset evolutionis processus, nullus etiam hereditarius occurreret morbus, qui hanc ob causam tantummodo exoritur, quoniam organon, quod occupat, dispositione sua innata, sub ipsa evolutionis periodo non in om- nes functiones eodem jure eademque ratione ad alio- rum omnium organorum modum reagere potest, quo- circa eorum consensum concentumque turbat, ex quibus denique morbus tunc demum gravior modo modoque levior, evolvitur. Si vero fortuito aliud nimirum orga- non vel mechanice vel dynamicè laederetur, eaque quae morbo evolvendo ansam praebeat, periodus leniter tran- saret, morbus procul dubio relativus nec minima ejus- existentiae vestigia proderet; eamque ipsam ab causam et amplius latere et ex toto evanescere posset, homino omnino bene valente. Nam si bene valet, cui morbus hereditarius inest, valetudinariis haudquaquam inseri neque ipse morbus declaratus haberi potest; nullo peri- culo stipatur, neque quod ad totius organismi vitam spe- ctat, neque quod ad singulas ejus partes vel organa, ex quorum affectione illius consensus provocari posset. Nihil denique superest, quam ut morbum haud prius ab- solutum declaremus, quam si jam vim cujusvis organi

vel systematis laesam conspexerimus, vel si ex quadam destructione locali universalis signa prodiderint, quae organismum totum infestent. Sed tunc morbus desinet morbus esse, tunc jam in aegritudinem transit manifestam, quae aliam omnino indolem vel naturam sibi vindicans, alios certe effectus nocivos excitat.

§. 18.

Variae etiam evolutiones causam nobis suppeditant explicandi, cur quaedam in morbo hereditario *anomaliae* occurrant et quomodo eae interpretandae sint. Animadvertimus enim in familia quadam saepenumero morbum hereditarium in uno tantummodo alterove consanguineo sese evolventem, cum nempe ex jure hereditario in omnibus evolvatur necesse esset, propterea quod natus morbum evolvendi, sub generationis actu cum iis communicatus, eorum omnium quasi individuitati seu corporis constitutioni inhaeret. Si scilicet similes sunt liberi parentibus, eorum etiam et corporis constitutionis et animi facultatum heredes evadunt, necesse esset; quod si locum non teneret, nulla etiam ut plurimum hereditas in iis existeret. Sed in liberis patri matrive similibus morbus hereditarius nonnunquam nihilominus non apparet, licet in aliis ejusdem stirpis liberis manifestetur. Dispositio nempe hucusque lateat necesse est, quo evolutionis periodus intret, quae ut illa evolvatur, requiritur. Si vero haecce periodus nimis celeri decursu insignis, exigua vi adeoque parvo vigore

excelluerit, ut nullos in dispositionem evolvendam influxus exhibere valeret, ista haudquaquam evolvi posset. Idem fere procul dubio occurreret, si aliud omnino systema eodem tempore evolveretur, quoad actionem contrarium ei, in quo dispositio ipsa sedem habitura sit; respiciendum igitur est ad majorem minoremve vim et vigorem unius alteriusve systematis majore minoreve connexu et consensu inter se versantis; prout scilicet evolutio alterius systematis praevaleat, altero dispositionem evoluturo, actionis normam non excedente; dispositio palam fieri non posset. Tunc igitur haecce vel recondita permanet, vel sensim sensimque ex toto exstinguitur, quo quidem fieri posset, ut morbus, a primitio hereditarius, nunc demum in hacce stirpe ex hereditario jure transferri desineret. Vel dispositio sopita latet, nentiquam igitur corporis evolutione penitus exstincta est, atque aliis ex ea stirpe liberis exortis, ea denuo palam fieri potest, propterea quod ad ipsam corporis constitutionem non solum spectat, sed etiam adeo intimo ei inhaeret, ut vix ac ne vix quidem sine ea cogitari posset. Rationes enim in stirpe antecedente evolutionem dispositionis hereditariae impediētes, in hacce locum non habuerunt, quocirca id potissimum systema vigore excelluit, quod dispositioni evolvendae faveret. Sic enim nobis quidem censentibus aptius explicari possit, cur hereditaria labes nonnunquam transiliat quasi articulum cate-

nae, quam familia sistit; et ab avls ad nepotes abeat, immunibus parentibus 1). Quod quidem a singulis familiae liberis locum tenet, de tota nimirum ejus generatione valet, quae scilicet saepenumero hereditario morbo transgreditur et immunis servatur, cum tamen ejus posteritas eodem denuo morbo corripiatur. 2)

§. 19.

Aliae dein anomaliae occurrunt, si ad aetatem, qua morbus evolvitur, respexerimus; licet enim morbi hereditarii accessio certae cuidam aetati propria et assignata sit, observationes tamen non desunt, quae probent, eum interdum in infantibus maturius intrasse, quam in parentibus 3). Ita *Fr. Hoffmann* 4) puerum quinquennem hereditario fluxu haemorrhoidali laborantem, observavit. *Sydenham* 5) arthriticorum parentum prolem jam in pueritia et juventute leviores arthritidis paroxysmos perpeti observavit. Haecce morbi hereditarii anomaliae ex ejus ipsius indole explicandae: eum scilicet ad morbos evolutionis adnumeravimus, qui scilicet certa quadam aetatis periodo evolvatur. Ex varia autem ipsa evolutionis accessione, quae modo se-

1) Sprengel inst. patholog. pag. 78.

2) Joh. Heinr. Buettner, Diss. de qual. corp. hum. heredit. Goett. 1753. pag. 34.

3) Stahl. l. c. §. 45 et §. 79. — Adams l. c. pag. 49.

4) Dissert. cit. §. 6.

5) In tractat. de Podagra, pag. 308.

tius modoque ocius intret; statim: ut plurimum valetudinarium exoriri solet; quare etiam morbus ipse hereditarius ocius vel serius evolvi potest, propterea quod corporis ipsius evolutio anticipat vel maturius intrat, quam deberet. Sed noli hoc mirari, quoniam intime cum totius corporis evolutione cohaeret, quod scilicet hocce praesertim systema elaborare studet, quod a morbo hereditario occupatur. Est igitur tantummodo evolutio systematis vel organi affecti anticipata, accelerata, quae eodem igitur modo nonnunquam occurrere potest, quam tota nimirum corporis evolutio; quaecumque simili modo incedere solet. Neutiquam enim desunt exempla, quae probent, menstruationem in tenellis jamjam puellis intrasse 1); cum ea in ipsa pubertatis demum periodo laud e regula sese manifestare soleat; systema scilicet arteriosum praecipue omniumque aliorum quam maxime celeriter evolvitur; aliis systematibus cum eo in connexu versantibus, non evolutis derelictis, tempus congruum evolviendi adspectantibus. Sic etiam in iis liberis, a morbo hereditario maturius evolutis affectis, hocce praesertim systema, quod hic morbus detinet, evolvi studet vel re vera evolvitur; tunc ipse morbus manifestus aegrum a prima aetate vexare incipit; eumque imo e medio tollit. Eodem fere modo explicanda esset anomalia ea, qua morbus hereditarius

1) *Mende, Krankh. der Weiber*, 12h. Leipz. 1810, S. 19.

maiore vehementia multoque graviore impetu prolem, quam parentes, infestet 1), si in ea systema morbo detentum, multo maturius in tenera ejus aetate et magno quidem impetu ac vi evolatur, quae scilicet re dispositio latens stimulo quasi excitante expergefit, morbusque ipse ocius serius provocatur. Systemata vero corporis varia vario aetatis tempore evolvi, evolutaque vario modo incitari, jam antea attulimus, de corpore, variis temporibus in variis systematibus vitam degente, sermonem instituentes. Ex anomalis horum evolutionis et quidem solito gravioris, illa morbi hereditarii, in prole gradu vehementiore et graviore excellentis, propullulat.

Hoc ex graviore saepenumero impetu majoreque periculo, quibuscum morbus hereditarius in liberis evoluitur, eorum fortasse opinio repetenda, qui contendunt, morbum hereditarium nunquam sanari posse. Quam vero opinionem non semper ipsa natura deproptam esse, experientia saepenumero edocuit, ita ut jam Hippocrates morbum comitalem sanabilem esse dixerit, etiamsi per hereditatem sit acceptus, 2)

§. 20.

Superest denique, ut inquiramus, utrum dispositio ad morbos hereditaria quosdam morbos acutos longosve praecaveat? Nemo enim est, cui non pateat,

1) Stahl l. c. §. 43. pag. 29.

2) Bougemon l. c. pag. 16. — Alberti resp. Wankio diss. de morb. hered. Erf. 1791. pag. 23.

dispositionem in aliis existere, quae contagiosos aliosve morbos sibi praecaveat, cum in aliis dispositio sit, eadem quam saepissime obtinendi; quot enim hominum existant, quibus nulla insit dispositio ad contagia morbilorum, variolarum, ad febrem intermittentem, ad ipsum denique virus syphiliticum? Nonne satis occurrunt hominum, quibus pateat, epilepticos, maniacos, aliosve animi morbis detentos, epidemicis morbis obnoxios nequaquam esse? Quam maxime igitur dignum esset observatu, num dispositio hereditaria ejusmodi etiam morbos praecaveat. Ei nimirum jam inest nisus, morbum propriae indolis evolvendi, qui totum fere occupat organismum, quare alii morbo cuilibet evolvendo locus non daretur, nisi fortissima vi atque superpondio eum invaderet. Quod quidem nobis laudquaquam adeo indubium vocari videretur; quare jam ulterius progredi atque pronuntiare in animo esset, homines, qui a contagiis vix ac ne vix quidem corripiantur, dispositionem, quandam proderemorbosam, quae corpus majore vi detineat, quam contagium irruens, quae vero ocius serius palam fieri posset, prout aliae adsint causae, quae eam excitent. Quocirca inquirendum esset, utrum homines, labe quadam hereditaria detenti, multo fortasse difficilius a contagiis aliisve morbis epidemicis corripiantur, quam ii, quibus ea desit, si contagia potissimum in eo aetatis tempore agerent, quo illi qualibetunque evolutionis periodo laborent, quae morbo evolvendo favcat.

Unum enim alterumve illorum organismi systema, et tota ejus vis vitalis adeo ab hocce systemate detinetur, ut alii cuidam morbo evolvendo ansam praebere non possent; quocirca totus in illo morbo versatur organismus, eoque penitus obsidetur. Quae quidem tunc demum uberius atque clarius interpretari nobis liceret, si magis magisque indoles atque proxima plurium contagiorum aliorumve morborum causa nobis pateret. Tunc enim temporis forsitan dijudicare possemus, quod quidem systema, quod imprimis organon illi morbi afficiant, etenimvero si id systema vel organon jam dispositione hereditaria detineretur, non dubitandum, quin hoc jam morbo affectum, alio novoque morbo detineri vel occupari non posset, praesertim si recens exortus vi et vigore veteri hereditario cederet.

Talia pleraque ejusmodi alia hic ulterius prosequi, omittimus, propterea quod rerum et temporis angustia coacti, dissertatiunculae nostrae finem imponamus oportet; neque nobis nunc quidem observationes praestant, quibus argumenta modo exposita probare possimus, quocirca nil superest, quam ut ea tempori futuro servemus, quo propriis observationibus suffulti, ad ea de novo majore vi adtingeremus. Interea autem B.L. nobis nostrisque conatibus indulgeat et faveat, etiam atque etiam rogamus.
